

עולים המלאכים של ש"ק ויורדים המלאכים של ימות החול. וזוהי התשובה לעת מצוא, איך יוצאים מבאר השבת לחרונו של עולם, דנתן הקב"ה לצורך זה בחי' ממוצע, לפני ש"ק יש את הממוצע של פניא דמעלי שבתא, דכמו שיהודי נכנס לש"ק כך היא אצלו הארת כל השבת, ולאחר השבת יש את הממוצע של מוצאי ש"ק, להמשיך רישומה של ש"ק לימי המעשה.

עוד י"ל אומרו ויחלם והנה שלם מצב ארצה, ע"פ מד"א במדרש (ב"ר סח, יב) דסל"ם גימ' סינ"י, רמז לתוה"ק שניתנה בסיני. התוה"ק היא שלם מצב ארצה, שירדה וניתנה למטה לתחתונים, אך וראשו מגיע השמימה, הקב"ה נתן את כח התורה ליהודי בכדי שהיא תעלה השמימה, וכמאחז"ל (קידושין ל:): בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין. והראו לו בזה שהדרך להחזיק מעמד בכל ימות השבוע בחי' חרנה היא בכח התורה שהיא סולם בו עולה יהודי ומגיע השמימה. והנה מלאכי א' עולים ויורדים

בו, ע"י כח התורה יהודי מתעלה, ואין זה כי אם בית א"ל וזה שער השמים, שבאמצעות כח התורה הרי גם בימות החול שהם ימי חשך בבחי' כי בא השמש יכול יהודי להגיע אל השי"ת, שבכח התורה יכול יהודי לעבור את כל השבוע. וזה מד"א להלן בפרשה וישא יעקב רגליו וגו' וירא והנה באר בשדה, דאיתא שבאר היא התורה, שאף בכל ימות השבוע שהם בבחי' שדה יש את כח התורה, וכדרשת חז"ל (ב"ר ע, ח) על והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה, דרומז לג' קרואים כהן לוי ישראל, דהיינו קריאת התורה בימות החול שנתקנה כדי שלא יעברו ג' ימים בלא תורה (ב"ק פב.), שתמיד תהיה לישראל יניקה מהתורה, כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים. והראו לו בזה שיהודי לעולם אינו אבוד, בכל המצבים ובכל הזמנים של חשכות יש לו את כח התורה דמגני ומצלי. וישא יעקב רגליו, יעקב מדתו תורה כמ"ד תתן אמת ליעקב, ע"י כח התורה הרים את בחי' רגליו המה הבחינות הנמוכות ביותר, שע"י מדה זו של תורה ניתן לעבור את הכל.

ענין המולם

בי' משמעות דברי המדרש י"ל דהנה לעיל מינה איתא שם במדרש עה"פ ויפגע במקום, ביקש לעבור ונעשה העולם כולו כמין כותל לפניו. כי הנה יעקב אבינו בכל שנותיו עד צאתו לחרן היה בבית יצחק ואצל עבר, ובאותם השנים היה קודש קדשים כמלאכים ושרפים, וכמד"א קדושנו קדוש יעקב, שהיה מופרש לחלוטין מעסקי עוה"ז ונתקדש בקדושה עילאה, וכדאיתא בחז"ל שבכל פ"ד שנותיו עד שנשא אשה לא היה בו שום פגם, וכן משאחז"ל עה"פ וישכב במקום במקום הוא שכב אבל כל י"ד שנים שהיה נטמן בבית עבר לא שכב לישון ועסק רק בתורה ועבודה בקדושה יתירה. ועתה בצאתו מבאר שבע חרנה אחרי עבודה כזו וקדושה כזו, עליו להשפיל עצמו לעוה"ז לבנות בית ולהוליד

ויחלום והנה שלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו והנה ה' נצב עליו. איתא במדרש (רבה סח, יב), תני בר קפרא והנה סולם זה הכבש, מוצב ארצה זה מזבח, מזבח אדמה תעשה לי, וראשו מגיע השמימה אלו הקרבנות שריחן עולה לשמים, והנה מלאכי אלקים אלו כהנים, עולין ויורדין בו שהם עולים ויורדים בכבש, והנה ה' נצב עליו, ראיתי את ה' נצב על המזבח (עמוס ט). רבנן פתרון ליה בסיני, ויחלום והנה שלם זה סיני, דסל"ם בגימ' סינ"י, מצב ארצה, ויתיצבו בתחתית ההר, וראשו מגיע השמימה, וההר בוער באש עד לב השמים, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו אלו משה ואהרן, והנה ה' נצב עליו, וירד ה' על הר סיני אל ראש ההר.

ויורדים בו, שכל העליות והירידות הן בתוך המסגרת של עבודה ואינו יוצא ממנה. ואת הציור הזה הראוהו בחלום איך שיהודי נמצא גם בעניני עוה"ז בתוך מסגרת של עבודה, שאז יכול הוא לעסוק בכל עניני עוה"ז, ולהתקרב על ידם לאלקות.

ורבנן אמרי סולם זה סיני. סיני הוא כח התורה שנתן הקב"ה ליהודי, שבאמצעותו אפשר להתקרב להשי"ת גם בעוסקו בעניני עוה"ז. וכמו שאחזו"ל (שבת קמו.) כיון שעמדו ישראל על הר סיני פסקה זוהמתן, היינו שמיד כאשר נכנסו לתוך מסגרת הקדושה של סיני פסקה זוהמתן. וזהו ענין הסולם מוצב ארצה וגו', שתחילת העבודה של תורה היא ויתיצבו בתחתית ההר, במדרגה הקטנה שבסולם, ואח"כ הולך ומתעלה ממדרגה למדרגה עד וההר בוער באש עד לב השמים ועד והנה ה' נצב עליו, וכדכ' וירד ה' על הר סיני. והיינו שנרמזו בזה כח התורה, שכאשר יהודי אחוז בתוך המסגרת של תורה, הריהו יכול לעסוק בכל עניני העולם הזה והם מביאים אותו לזהנה ה' נצב עליו.

וזה אומרו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. כי עד עתה הרי היה יעקב כולו קודש ולא היתה לו שום נגיעה בעניני עוה"ז, אבל עתה ראה שאכן יש ה' במקום הזה, במקום הזה מרמזו כמאחזו"ל (ב"ר סח, יא) שהיה שם מקום חיות רעות, וגם המקום שהוא הולך אליו בית לבן שהולך לעסוק שם בעניני עוה"ז, אכן יש ה' במקום הזה, גם במקום הזה בענינים הגשמיים יכולים לעבוד את ה', אם נשמרים בתוך מסגרת הקדושה, אם של תורה או של עבודה.

וזהו מש"נ כאן והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך, שלכאורה צ"ב וכי עד עתה לא היה הקב"ה עמו, אלא הפי' כי עד עתה הרי היה יעקב קדש קדשים כמלאך ושרף ולא נצרך לשמירה, אך עתה שרצון ה' היה שיעקב יתחיל לעסוק בעניני עוה"ז הוצרך כבר לשמירה עליונה, והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך, וכמו שפירש"י והנה ה' נצב עליו לשומר. כי כאשר יהודי עוסק בעניני עוה"ז הריהו צריך שמירה יתירה לבל יפול, והמסגרת

בנים ולעסוק בפרנסה, לכך נעמד לפניו כל העולם כולו ככותל, היינו שכל מציאות העולם הזה נזדקרה לפניו ככותל שאין לעבור בעדו, איך נכנסים אל העוה"ז שעד כה היה פרוש ממנו ולא היתה לו כל שייכות אליו, ובפרט שעליו ללכת למקום כה טמא כבית לבן.

ועל זה הראו לו מן השמים, והנה סולם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, דהמכוון בזה להראות לו שתכלית רצון ה' היא שיהודי יעסוק בעניני עוה"ז ובתוך זה ימצא דרך איך להיות קדוש לה'. וזהו והנה סולם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, כדאיתא בתורת אבות שענין הסולם מורה על קביעות העבודה של יהודי בעולמו בעניני עוה"ז, שיהודי ימצא תמיד בתוך מסגרת של קדושה בתוך הסולם, שיעלה דרגא בדרגא עד וראשו מגיע השמימה, אך גם בירידתו יראה להישאר בתוך גבול הקדושה שלא יפול החוצה מן המסגרת של קדושה. וזהו אומרו והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, כל עליותיהם וירידותיהם הם בסולם גופו, כלומר בתוך מסגרת הקדושה, ואינם יוצאים מחוץ למסגרת הקדושה. וזוהי הדרך גם בעניני העולם, שלא יצא מחוץ למסגרת הקדושה, שאז אכן עניני עוה"ז מוציאים אותו מקדושתו ומשפילים אותו לדיוטא תחתונה, ורק ע"י שעושה לעצמו סולם, שמתנער מהארציות ונכנס למקום הקודש למסגרת הקדושה, אז יביאו אותו גם כל עניני עוה"ז להתקרב להשי"ת, להתרומם עדי וראשו מגיע השמימה, ועד כי הנה ה' נצב עליו.

וע"ז אמרו במדרש תני בר קפרא סלם מצב ארצה זה המזבח והכבש, דהנה מזבח רומז על ענין העבודה של יהודי בעולמו, שהמזבח הוא מקום העבודה שעליו שופכים דם לפני השי"ת, וזהו המסגרת והסולם, העבודה והגיעה צריכה להיות מסגרת הקדושה אשר הימנה לא יוצאים. העבודה של הכבש והמזבח תחילתה ממוצב ארצה, שמתחיל ממדרגה קטנה מאד לעלות על הכבש, ואח"כ מוסיף והולך ומתעלה דרגא בדרגא עד וראשו מגיע השמימה, ועד והנה ה' נצב עליו וכדכ' ראיתי את ה' נצב על המזבח. והנה מלאכי אלקים עולים

של קדושה היא השמירה ליהודי. וכמו שאחז"ל (מגילה כט.) בכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם, שזה אמור הן בגלות הכלל והן בגלות הפרט, כאשר יהודי עוסק בעניני עוה"ז הר"ז בבחי' גלו ישראל, ואז שכינה עמהם שיש עליו שמירה עליונה. וזה ע"י מסגרת הקדושה של תורה ועבודה השומרת על יהודי בבחי' והנה ה' נצב עליו לשומרו, והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך.

ומבואר בזה ענין החלום שהראו ליעקב והנה סולם מוצב ארצה, שלכאורה הרי עיקר החלום היה הברכות שברכו הקב"ה והיה לו להתחיל מיד והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' אלקי אברהם וגו'. אלא הענין כאמור שהראו לו בתחילה את הציור של דרך העבודה, שהוא ע"ד סולם שעולה מדרגה לדרגה, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, שגם הירידות

יהיו בתוך המסגרת של קדושה ולעולם לא יצא מחוץ למסגרת, שעיי"ז זוכה לברכה של והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך. וי"ל בזה מאה"כ (תהלים כז) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי, ע"פ משאחז"ל (סוכה נב:) אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, והקשו בזה מה יועיל לו אם יכניסו לבית המדרש הרי גם שם המנוול נמצא עמו, אלא פי' משכהו לבית המדרש הוא שיכנס בתוך מסגרת הקדושה וישמר לבל יפול מחוצה לה, שאמנם היצה"ר נמצא גם בבית המדרש אך כיון שהוא נמצא בתוך מסגרת של קדושה יש עליו שמירה שלא יפול. וזהו פי' אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי, שתמיד יהיה בתוך מסגרת הקדושה ולא יתנתק ממנה, ועיי"ז יש עליו שמירה עליונה בכל עניניו בבחי' והנה ה' נצב עליו לשומרו.

והנה ה' נצב עליו

לאלקות, כך אפילו בשרי רמ"ח אברים שבי ג"כ צמאים לך.

ובי' דברי המדרש ושייכותו להאמור בפרשתנו, דהנה מזמור זה אמרו דוד בהיותו במדבר יהודה כאשר היה מרוחק לגמרי ממקום הקדושה, אבל גם שם צמאה לך נפשי, הנפש צמאה לאלקות, ולא רק הנשמה אלא גם כמה לך בשרי, אפילו רמ"ח אברים ג"כ צמאים לך. ופי' כן בקודש חזיתך על כן בקדושה חזיתך יש לפרש, דהיינו שלא רק בקודש חזיתך, כאשר ישוב לבית המקדש מקום הקדושה יחזה להשי"ת, אלא בקדושה חזיתך, אפילו בהיותו במדבר יהודה ג"כ יזכה לחזות באלקים, שבכל מצב ומקום שיהודי נמצא, ואפילו בעת עוסקו בענינים בשריים, אם נפשו צמאה להקב"ה הרי גם אז כן בקודש חזיתך בקדושה חזיתך, שזוכה לראות עוון וכבודך, והנה ה' נצב עליו. והיינו דבכל דבר הרי יש את חלק המעשה, ויש את חלק הצמאון והתשוקה להיכן מיוחדת תשוקת לבבו, ואם גם בשעה שעוסק בענינים המרוחקים מן הקדושה צמאה

ויחלם והנה סולם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי א' עולים ויורדים בו, והנה ה' נצב עליו. ובמדרש (ב"ר ט,א), רב יוסי בר זמרא פתח (תהלים סג) צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים, אמר ר' אייבו ככמהות הללו שהן מצפין למים. רבנן אמרי כשם שנפשי צמאה לך כן רמ"ח אברים שיש בי צמאים לך, היכן בארץ ציה ועיף בלי מים, כן בקדש חזיתך על כן בקדושה חזיתך, לראות עוון ופמליא שלך, וכבודך, והנה ה' נצב עליו. והיינו דר' אייבו מפרש "כמה" מלשון כמהות, ככמהות הצמאים למים היורדים מן השמים, שהכמהות נצמדין בגידולן לעץ או אבן ונראה כאילו הם דבוקים ויונקים מן הארץ, אך האמת היא שכל יניקתם היא רק מן המטר היורד מן השמים, ואינם נושאים עיניהם לא לארץ ולא לשום דבר אחר אלא כל צמאונם הוא ליורד מן השמים, וכמ"כ צמאה לך נפשי כמה לך בשרי. ורבנן מפרשים "כמה" מלשון כמו כן, שכשם שנפשי צמאה לך, שנשמתו של יהודי היא חלק א' ממעל וצמאה